

‘God, die leven hebt gegeven

... met nog een derde melodie

Bij het gereedkomen van de liedbespreking in het augustusnummer van *Muziek & Liturgie* stuitte ik onverwacht op een derde melodie bij deze liedtekst. Componist hiervan is Gerben Baaij, die we kennen als componist van het lied ‘Wij hebben een sterke stad’ (Gezang 28) en van het minder bekende ‘Vergeef, o Heer’ (Gezang 307, beide in het *Liedboek voor de kerken* uit 1973). Eerstgenoemde lied heeft als Lied 175 ook weer een plaats gekregen in het *Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk* (2013). Naar aanleiding van de ontdekking van deze derde melodie zocht ik contact met Gerben Baaij (*1929). Van dit gesprek maakte ik een korte samenvatting.

Jeroen de Haan

Hoe is uw kerkmuzikale loopbaan begonnen?

Ik studeerde eerst bij Willem Vogel en behaalde daardoor het getuigschrift Kerkelijk Orgelspel van de Nederlandse Organistenvereniging. Het is misschien aardig om te vertellen dat ik kind aan huis was bij Vogel. Nog goed weet ik dat ik handgeschreven melodieën van Vogel op tafel zag liggen, zijn eerste twee melodieën die hij maakte naar aanleiding een prijsvraag van het Nederlands Bijbelgenootschap.

Nu heeft u een aantal melodieën gecomponeerd, waarvan ik er onlangs één ontdekte in de verzameling van Douwe Wouters. Die collectie is ondergebracht in het Meertens Instituut. Wat kunt u zich nog herinneren van het componeren van deze melodie bij ‘God die leven hebt gegeven’?

Dat mijn melodie in die collectie zit, was mij niet bekend. Ik heb ook geen idee hoe die daar terecht is gekomen. Wanneer ik aan die periode terugdenk dan voert dat terug tot de jaren vijftig van de vorige eeuw. In de tweede helft daarvan organiseerde de Van der Leeuwstichting een weekendconferentie in Oud Poelgeest in Oegstgeest. Op deze conferentie zou het gaan over de nieuwe kerkliederen. Daarvoor waren de mannen van het Landvolk uitgenodigd: Willem Barnard, Ad den Besten, Muus Jacobse, Jan Willem Schulte Nordholt en Jan Wit. Maar ook een ‘bonte verzameling’ van kerkmusici. Ik was daarbij. Willem Barnard hield een betoog over het N.B.G., het Nieuw Bijbels Gemeenschapslied – de naam was een knipoog naar het Nederlands Bijbelgenootschap –, en Frits Mehrkens hield een betoog over de melodieën. Aan het einde van de conferentie, op zondagmiddag werden dichters aan componisten gekoppeld, die met elkaar in gesprek raakten en gingen samenwerken. Juist over die conferentie lees ik helemaal niets in ‘In wind en vuur’, die over Barnard gaan, en ook in de dissertatie van Christiaan Winter over Willem Vogel wordt deze niet genoemd. Terwijl de conferentie in mijn beleving het belangrijkste startpunt van die nieuwe ontwikkeling van het kerklied was! Jammer genoeg is dat nergens gedocumenteerd. Als ik dit zo zeg, dan besef ik dat ik de enige overlevende ben van al die aanwezigen daar, omdat ik daar als een van de jongsten aanwezig was. Dankzij de secretaris die voor de gezangencommissie werkte en met wie ik tijdens mijn opleiding aan ‘de Horst’ in Driebergen in de klas zat, kwam ik tegen het einde van de totstandkoming van het *Liedboek voor de kerken* in beeld. Er waren wat teksten overgebleven waarvoor nog melodieën gemaakt moesten worden. Ik heb er toen een aantal aangeleverd, waarvan ik de meeste in één nacht geschreven heb. Uiteindelijk zijn er vier melodieën van mijn hand in het officiële dossier terechtgekomen, waarvan er twee het liedboek gehaald hebben,

namelijk 'Wij hebben een sterke stad' (Gezang 28) en 'Vergeef, o Heer' (Gezang 307).

Toen ik de melodie schreef bij 'God die leven hebt gegeven', deed ik dat nog in een behoorlijk modale stijl. En nu is het wonderlijke dat de melodie die het wel gehaald heeft, namelijk die van Vogel, niet modaal is. Wanneer je de lijn doortrekt naar vandaag, dan zie je dat bij de selectie voor het *Liedboek* uit 2013 veel melodieën met een modaal karakter er nauwelijks doorheen zijn gekomen. Dat soort melodieën is bij de mensen niet geliefd geraakt.

Heeft u naast liedmelodieën nog andere composities geschreven?

Nou, eigenlijk niet. Want mijn werkzame leven speelde zich grotendeels af in een ander segment. Ik was directeur van de Stichting Recreatiecentra van de Nederlandse Hervormde Kerk, later veranderd in Recreatiecentra Nederland (RCN), en ik had mijn handen vol aan die functie. Maar in 2001 heb ik meegedaan aan de compositiewedstrijd voor het Orgelconcours Zederik, en die won ik met mijn 'Concerto piccolo'. Achteraf bleek dat er maar drie inzendingen waren... Dat werk heeft gediend als verplicht werk voor dat amateur-orgelconcours. Ik schreef het een beetje in de stijl van Pepping. Wat ook wel aardig is om te vertellen: een bevriend koordiri-

gent maakte ooit eens een programma met allerlei composities op het *Ave Verum*. Tegen mij zei hij dat hij geen Nederlandse componist op dat lijstje had staan, en hij vroeg me of ik iets wilde componeren. Dat deed ik toen. Op hun concertreis naar Rome hebben ze mijn *Ave verum* tijdens een mis in de Sint-Pieter gezongen. Die mededeling ontving ik op een ochtend in mijn mailbox. Heel leuk!

En ach, vroeger heb ik veel gebruiksmuziek geschreven, onder invloed van Adriaan C. Schuurman, en in de stijl van de psalmodieën naar voorbeeld van Gelineau. Maar die muziek is allemaal verdwenen. ☹️

EEN LIED VOOR DE DANKDAG VOOR HET GEWAS
Ad den Besten Gerben Baay 1962

God, die le - ven hebt ge - ge - ven in der aar -
de schoot, al - le vrucht der vel - den
moe - ten w'U ver - gel - den: dank voor't daag - lijks brood

God, die leven
hebt gegeven
in der aarde schoot,
alle vrucht der velden
moeten w'U vergelden:
dank voor 't daaglijks brood.

Niet voor schuren,
die niet duren,
gaagt Gij vruchtbaarheid;
maar opdat op aarde,
in Uw goede gaarde,
niemand honger lijdt.

Maar wij rijken,
ach wij blijken
hard en onverstoorde.
Open onze oren,
Heer, opdat wij horen
't roepen aan de poort.

Wil dan geven,
dat ons leven
zelf ook vruchtbaar zij.
Laat in goede daden
't woord van Uw genade
opgaan, sterk en vrij.